תלמוד בבלי · אחרונים · בית מאיר · סדר נשים

בית מאיר על גיטין

רבי מאיר פוזנר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בית מאיר על גיטין

רבי מאיר פוזנר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בית-מאיר-על-גיטין/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב: 4
דף ח: 4
דף נג: 5
דף נה: 5
דף נח: 6
דף סא: 7
דף עא: 7
דף עד: 8
דף עח: 9

דף ב:

ואפילו לר"מ דחייש למיעוטא. לפום רהיטא מהכא מוכח דלר"מ חייש למיעוט מדאורייתא. דאל"ה אלא מדרבנן לא הי' צריך לבא לסתם ספרא וכו'. כי אם הואיל ואינו כ"א חשש דרבנן משום עגונא הקילו. ועיין חולין דף י"א תוס' ד"ה פסח וקדשים מבואר דעתם שאינו כ"א דרבנן. ובתוס' פ' האשה סוף יבמות נסתפקו בזה. והכא נמי איכא חזקה דא"א. ואפשר לדחות דאפילו בחששא דרבנן לא מסתביר להגמ' להקיל משום עגונה. כיון דאפשר לתקוני בשנים. זולת בשאינו כ"א חשש לעז בעלמא. ועיין תוס' ד"ה ורבנן הוא דאצריך. וצ"ע:

שם תוס' ד"ה עד אחד נאמן באיסורין. וא"ת ומנ"ל דע"א נאמן וכו' וא"ת א"כ אפילו וכו'. צ"ע לפום רהיטא א"כ מנ"ל דע"א נאמן אפילו אתחזק היכי שבידו לתקן. וכ"ת מן וספרה לה דמהמנה על הטבילה:

הא זה לא נשמע מקרא כלל כ"א שנאמנת על הספירה. ובזה לא חשיב אתחזק. ודילמא על הטבילה באמת צריך עדים. וי"ל דזה ודאי אך סברת הש"ס מעצמם בלי ראי' מן התורה אחרי שכבר נשמע מן וספרה היכי דלא אתחזק דנאמן. ממילא הוי סברת הש"ס מה שבידו לתקן חשוב כלא אתחזק. ולהכי מעצמינו ידעינן דנאמנת נמי על הטבילה. וק"ל:

דף ח:

ת"ר עבד שהביא גיטו כו' נכסי' לא קנה. פשטות הברייתא מורה שאנן טענינן לענין נכסים מזויף. ולמה דמספקו התוס' ריש מכילתין. ולא הביאו ראי' מהכא ע"כ משים דאפשר לדחות דבקרא האדון ערער איירי. ומבואר בהרמב"ם דטעם דין משום דחולקין הדבור ומאמינם לענין עצמו ולא לענין הנכסים. ולפום רהיטא צריך לי עיון. דאיך אפשר בענין זה לחלוק הדבור. דהא מיד שאנו אומרים שמה שחותמים העדים על הנכסים הוא שקר. לו יהא שעל עצמו הוא אמת הרי עדים פסולים הם ומודה ר"א במזויף מתוכו. ואפילו נמסר לו בפני עדים כשרים אינו משוחרר בגט זה. ולמה א"כ עצמו קנה. וע"כ לומר ולדחוק דטעמא דר"א דמודה במזויף מתוכו הלא אינו כי אם מחשש דאתו לסמוך עלייהו. והכא דאף העדים החתומים נשארו בכשרותם לענינים אחרים. וגם אינם לפנינו כלל. אלא שאנו חוששים דילמא העבד מעצמו חתם הנהו סהדי בלתי ידיעתם לא שייך טעמא דר"א וקנה עצמו בעידי המסירה לר"א. ועדיין צריך לי עיון. כי הענין של חלוק

הדבור מצד עצמו הוא ענין עמוק. ובלא זה ל"ק מידי שאנו אומרים כבר שחררו בשטר אחר כשר וזה זייפו בעצמו:

דף נג.

השתא לאוזוקי קמכוין אודעי לא מודע לי'. עפרש"י. אין להקשות תינח מטמא ומדמע וכן לשמואל דאמר מנסך מערב. אבל לרב דאמר מנסך ממש מה איכא למימר. דזה לאו לצעורי' מכוין אלא לנסך לע"ז מכוין. די"ל דבמנסך ממש מעיקרא אין קושיא. מזיד נמי למיעבד תקנה דלא ליפרע כדי שיודיע. דרשע כזה שמנסך במזיד לע"ז מה"ת יודיע לחברי' למנוע חברי' מהאיסור שת"י. וק"ל:

דף נה.

תוס' ד"ה מאי טעמא. עיין היטב בדבריהם. ולבסוף מסיק הר"י וליכא למיפרך נמי אי ייאוש קני כי לא הקדיש נמי שלו הוא טובח. דלרב יהודא נמי יאוש גרידא לא קני אלא יאוש ושינוי השם ולא חייש לטעם דמצוה הבאה בעבירה. ותימא לי הא איתא בתמורה דף כ' ע"ב אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת לאחר כפרה אבל לפני כפרה ד"ה הוא עצמו יקרב אשם. אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה. וכ' רש"י ותוס' ותמורה עבר על לא יחליפנו. ואע"ג דתמורת עולה ושלמים קרבה הנהו לאו לכפרה אתיין הרי דמידי דלכפרה אי אפשר דליקרב משום דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה וא"כ מה בכך דלא חש למצוה הבאה בעבירה כיון דיאוש גרידא לא קני הרי בהשינוי השם דהיינו ההקדש הוא דקני ועבר בו על לא תגזול וכי אפשר שיתכפר בדבר הבא בעבירה. וע"כ או דפליג על רבא דתמורה הנ"ל נמי וס"ל דאף אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה. או דבע"כ לחלק דדוקא בתמורה דכל הלאו עבר בתמורתו. משא"כ גזילה דהלאו דלא תגזול לאו מכח ההקדש בלחוד בא. דודאי אף מקמי ההקדש עבר על הלאו משעה שגזלו. וההקדש אינו אלא הגומר להלאו. שפיר סובר דאף מתכפר בו. אכתי תקשה מאוד מה מקשה הגמ' לרב יהודא מאי ארי' חטאת אפילו עולה נמי ומשני בשנוי' דחיקא דליהוי רבותא באכילת מזבח גזילה מרובה מבמועטת. ות"ל דמעיקרא ל"ק מידי דזה עיקר העדות שאף שהוא חטאת דלכפרה אתי שהוא מכפרת ולא חשוב דבר הבא בעבירה או דאף דחשיב דבר הבא בעבירה מ"מ מתכפר נמי משא"כ בעולה דלאו לכפרה אתי' כולי האי כנ"ל ברש"י ותוס'. וצ"ע רב. ובשלמא בלא פי' התוס' דרב יהודא סובר יאוש כדי קני בלא שנוי שם י"ל דסובר הגמ'

לפשיטות דלא שייך כלל לבא בעבירה ואפילו לענין כפרה וחדוש העדות לרב יהודא אינו אלא הדיוק דבנודעה אינה מכפר שלא יאמרו וכו'. ושפיר מקשה מאי ארי' וכו'. אבל לתוס' ודאי צ"ע כנ"ל:

דף נח.

תוס' ד"ה כל ממון שפוסקין עלי. כי איכא סכנת נפשות פודין שבוין יותר על כדי דמיהן כדאמרינן בהשולח גבי מוכר עצמו ואת בניו לנכרים כ"ש הכא דאיכא קטלא. כבר מבואר בספר ב"ה סי' רנ"ב איך דברי תוס' אלו הי' בהעלם מן המ"ל בתשובתו סי' ט"ו. ועיין בתשובת כ"י סי' ל"ד בי"ד ויישובו בכונת המ"ל ודאי לאו מידי הוא. ואף סברותיו שהמציא אינם מוכרחים כלל ע"ש וק"ל. ואולם צ"ע מאין רואים תוס' דבפ' השולח משום קלקולא פודין אותו אפילו ביתר מכדי דמיהן. וי"ל דתוס' סוברים ההוא גברא דזבין נפשי' לא משמע אלא בפעם שהרי לא נזכר מעולם ששינה ושילש. וא"כ אלו בכדי דמיהן מאי ארי' משום סכנת נפשות. ות"ל דבפעם ראשון פודין אותו א"ו שהיו מוכרחים ליתן בעדו יותר מכדי דמיהן. ותו הוקשה להתוס' דאלו עד כדי דמיהן ודאיירי כדפי' המ"ל דשינה ושילש. קשה מנ"ל לרב אמי דהטעם בהבנים משום קלקולא ולמילף בק"ו משום סכנת נפשות. דילמא הטעם פשוט דהא גבי דידי' פעם ראשון ושני פודין אותו אף דפשע בנפשו. וע"כ הטעם דבתר ששילש אין פודין אותו. היינו משום דוחקא דצבורא. שזה בחזקת אם יפדוהו עוד ימכור עצמו פעם ד'. וכן בבניו בחייו נמי יש חשש זה. משא"כ כשמת דפקע חשש זה שאם הוא הוחזק בניו מי הוחזקו להכי פודין אותו. ולעולם אין הטעם כלל משום קלקולא. וממילא גבי דידי' בתר ששילש אף במקום סכנת נפשות י"ל דאין פודין אותו. א"ו הכריחו התוס' שבאמת הי' פעם ראשון ומה שהוצרך רב אמי לטעם קלקולא היינו משום היתר מכדי דמיהן. והמתני' משמע לי' בכל אופן אין פודין אותו בתר ששילש אפילו בכדי דמיו. אבל פודין את בניו סתם אפילו ביותר מכדי דמיהן. וע"כ משום קלקולא ויליף בק"ו במקום סכנה. ואי משום דקשיא למ"ל ז"ל דא"כ מה מקשו תוס' בהשולח. ת"ל דתינוק היה ויש לחוש לקילקולא. וזה באמת צ"ע על התוס' בהנזקין דלמה לי טעמא דסכנת נפשית ת"ל כנ"ל. ע"כ לומר דנקטו תירוצם במרווח. דאלו מטעם קלקולא הי' אפשר לומר דלא שייך אלא במוכר בניו ולא בשבוי והראי' מדהותם אין פודין השבוים ביתר מכדי דמיהן. ולא מחלק בין גדולים לקטנים ועדיין צ"ע לדינא בשבוי' קטן אם לא יהא שייך באמת תמיד קלקולא ויהא החיוב לפדותן אף ביותר מכדי דמיהן וא"ל לפרושי אף ליותר מכדי דמיהן אין

צריך לטעם קלקולא. דהא בל"ז כל הפדיון במוכר עצמו אינו אלא ביותר מכדי דמיו. שהרי כדי דמיו נתן הגוי בעדו כשקנהו ומה ירויח בפדיונו ופשיטא שצריכים ליתן לו יותר דהיינו יותר מכדי דמיו. די"ל דהוצרך לטעם קלקולא להרבה יותר מכדי דמיו עם הריוח הנהוג דרך מו"מ בו וק"ל. ותו י"ל בפשוט מאוד אף אם מפרשים העובדא בתר ששילש כמשמעות הפוסקים. מ"מ כל בתר ששילש שוב הוי יותר מכדי דמיהן דאין לך דוחקא יותר מזה. ומ"מ כל במקום סכנת נפשית לא עבדו תקנה. וממילא ה"ה בשבוי אפילו ביותר מכדי דמיו וק"ל. והיינו נמי טעמא דהפוסקים שלא הוצרכו לבאר זה:

דף סא:

ורמינהו הנותן לחמותו. פרש"י והטבילה לכך. כנראה רוצה לפרש שהוא חבר גמור שאוכל חוליו בטהרה. להכי פירש שהטבילה כי היכי דלא תטמא העיסה וקשה חדא מה מועיל בזה הא חשודה מחלפת ואכתי יאכל ספק טומאה. ואפילו נימא דדוקא לענין חשש טבל שהוא איסור דאורייתא חששו. ולא לטומאת חולין דרבנן מפני שהוא ספק דרבנן. אכתי קשה ממ"נ אם עומד על גבה ומשמרה למה צריך לעשר הא אי אפשר לה להחליף. א"ו דאזיל מקמה. וא"כ מה מועיל שהטבילה אכתי יש לחוש שנטמאת בתר הכי ותטמא עיסתו. וזה דוחק שנימא דלזמן מועט לא גזרו על מגע עם הארץ. ולולא פי' רש"י הי' נראה דאיירי בחבר דרבנן שנזהר ממעשרות ואינו נזהר מטומאה. וצ"ע כי במקומות אחרים שהובאה משנה זו לא פי' רש"י הכי:

דף עא.

ולירושת אמר ר' אבוהו ירושת בנו בכור. וז"ל הרי"ף ירושת לאו ירושת דעלמא אלא ירושת בנו הבכור דנכסי דידי' נינהו לכל מאן דבעי מזכה בהו. וראיתי בספר חדש שער נפתלי מביא דף ל"ז קושיא בשם הגאון אבד"ק גליגא. כתב על לשון הרי"ף הנ"ל משמע מטעם מגו יהבינן לי' נאמנות דאי בעי הי' נותנו כל נכסיו כמו שירצה. וקשה הא בתלמודא ב"ב קכ"ז ע"ב וקדושין ע"ט מבואר דלכ"ע על נכסים דיפלו לו כשהוא גוסס אין לו מגו. והאריכו בישובים ולענ"ד הברור לשון הרי"ף מורה לפשט רש"י. ור"ן שם דלא כתוס' זה דהיינו שממעט חלק הבכור, ומשניהו עם הפשוטין. והטעם שמיאנו בפי' התוס' שאוסר על הבן בין הבנים שהוא בכור. משום דזה גופא עדות מקרי. וכמו דאמרינן פרק החולץ דף מ"ז לדבריך כותי אתה ואין עדות לכותי ה"ה דאין עדות לחרש להכי פירשו שחילק נכסיו והשוה את הבכור. ויהיב הרי"ף הטעם שפיר דלמאן דבעי

מזכה דהא ודאי במה דמשוה להו היינו ע"י מתנה בנכסים שיש לו. דעל דשלב"ל פשיטא דלא מהני. ודע דלפרש"י ע"כ לומר דרמיזה זו דנינן בלשון מתנה ולא בלשון ירושה. כיון דבלשון ירושה אינו מועיל במקום בכור. כמו דלשיטת הגאונים אף דכל לשון מתנה ליורש אינו אלא משום ירושה. מ"מ בריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להן את הבכור מהני לשון מתנה ולא דנינן בלשון ירושה דלא מהני במקום בכור וה"ה בזה. ודוק. ואפילו להבנתם שהרי"ף מפרש כפי' התוס' ואפילו לתוס' גופייהו שמרמז לזה שהוא בכור. אי אפשר שיהי' נאמנותו מכח מכיר' ויהני אף לנכסים שלב"ל כדכתבתי שאין עדות לחרש. אלא נאמנותו אך מכח מגו ובנכסים שיש לו והתוס' אך בהלשון הוא שמיאנו בפי' רש"י. אבל בעיקר הדין אין נ"מ והוא ברור לענ"ד:

דף עד:

בעא מיני' רב אסי מר"י כו' מחולים לך מהו. תיבעי וכו'. א"ל אינה מגורשת. עיין ח"ר מקשה מהכא מוכח דאף לרשב"ג ס"ל לצעורה קמכוין. אלא דלא לצעורה בנתינת איצטלית דוקא קמכוין אלא או בנתינת איצטלית או בנתינת דמי'. ולקמן משמע דרשב"ג לית לי' דלצעורי קמכוין אלא דלהרוחה קמכוין. מדאקשינן דכמה היא מניקתו וכו'. ומשני רב חסדא מתני' רשב"ג. כלומר דלא ס"ל דלצעורי מכוין אלא להרוחה הלכך כל כמה דהוא צריך להנקה נתכוין. ובריייתא רבנן דאמרו דלצעורי קמכוין והא צערה יום אחד. ע"ש מה שמישבה. ולולא דברי קדשם הי' מסתבר לי ליישבה ע"פ דאיתא בש"ע ח"מ סי' רמ"א המתנה עם חבירו לתת לו חפץ פלוני יכול לתת דמי החפץ. משא"כ בתנאי גיטין. והוא מרבינו ירוחם שבב"י סי' ר"י מחודש כו' מסיים על דין זה כך מוכח פ' מי שאחזו:

כי דוקא בגט צריך ליתן לו החפץ עכ"ל. בודאי משמעות לשונו אפילו אם החפץ בידו יוכל ליתן לו דמי החפץ. ומלבד שצריך עיון היכי מוכח. אף גם הניח בתימא בתשובת פ"מ שאלה צ"ב בחלק הראשון שהרי מן הש"ס הנ"ל מבואר איפכא. דאיתא שם דף ע"ה ת"ר ה"ז גיטך והנייר שלי אינה מגורשת ע"מ שתחזירי לי את הנייר ה"ז מגורשת. מ"ש רישא ומ"ש סיפא. אמר ר"ח הא מני רשב"ג הוא דאמר תתן לו דמי'. מתקיף לי' אביי אימר דאמר רשב"ג היכא דליתא בעיני' היכא דאיתא בעיני' מי אמר. ש"מ דפלוגתא דרשב"ג ורבנן איירי היכי דליתא בעיני'. אבל אם איתא מחויב לקיים תנאו. דהא רשב"ג דלית לי' לצעורי אפ"ה היכי דאיתא מחויב לקיים תנאו וה"ה לרבנן בשאר תנאים דכי איתי' בעיניה מחוייב ליתן החפץ עכ"ל. וכבר כתבתי בצדו דלמה שהוציא הרשב"א הנ"ל.

דאף לרשב"ג ס"ל דלצעורא קמכוין אלא דלא לצעורה בהאיצטלא דוקא אלא או בנתינת איצטלא ר"ל אם יהי' בעין או בנתינת דמי' אם יאבד. א"כ לק"מ דזה דוקא בגיטין משא"כ בשאר תנאים דכל התנאי אינו אלא רק להרווחה אמרינן מה לי הן מה לי דמיהן. אך עדיין צ"ע מהיכי מוכח דילמא אפילו בתנאי דלהרווחה כל היכא דאיתא בעיני' מחוייב לקיימו כדהתנה ממש. אמנם י"ל מכח קושי' הרשב"א הנ"ל הוא דהוכיח הכי. והיינו משום דמתורץ קושי' הרשב"א ע"ד זה דמה דפשט ר"י לרב דאינה מגורשת אף לרשב"ג משום דאף רשב"ג ס"ל דלצעורה קמכוין היינו משום דנמי ס"ל כמסקנת אביי דמתקיף על ר"ח אמר אימר דאמר רשב"ג היכא דליתא בעיני' היכי דאיתא מי אמר והיינו משום דאף רשב"ג ס"ל לצעורא. משא"כ רב חסדא לשיטתי' דס"ל לרשב"ג אף היכי דאיתא יכולה ליתן הדמים. והיינו משום דבאמת ס"ל לרשב"ג לא ס"ל כלל לצעורה. להכי משני נמי המתני' רשב"ג. וזה ניחא אלו ביתר התנאים לכ"ע אמרינן מה לי הן וכו'. משא"כ אלו אף בכל התנאים אמרינן היכי דאיתא מחוייב ליתן החפץ ממש לא אזיל פשיטת ר"י אף למסקנת אביי ולא מוכרח כלל דאביי ס"ל לרשב"ג לצעורי. והדרא קושי' הרשב"א לדוכתה () ואפילו לשטת תי' הרשב"א על קושיתו שפיר הוכיח הר"י דינו דאל"ה אלא דאף בכל תנאים כל היכי שהחפץ בעין מוכרח לקיים התנאי בגוף החפץ. קשה מאוד מה ס"ד דרבה דהוי סבר בדרשב"ג אבד ל"ד. א"ו דרבה סבר דלרשב"ג כלל לא מכוין אלא להרווחה והוי כתנאי דעלמא. ואביי מתקיף משום דאף לרשב"ג לצעורי מכוין בהדי הרווחה שהוא עיקר. כדברי הרשב"א. אך אין מוכרח כי בלא זה ניחא כנ"ל לשיטתי' ודוק:

דף עח:

תוס' ד"ה והא א"א לצמצם וא"ת וכו'. ולכך הוי ספיקא. ואין להקשות הא התוס' בכל הש"ס סברו דבספק דמציאת אזלינן בספק שקול בתר חזקה (דלא כפי' ()]. וא"כ למה היא בספק מגורשת ואסורה לכהונה. נעמידה בחזקת אשת איש ואינה גרושה ומותרת לכהונה. ועיין י"ד ריש סי' כ"ט די"ל דכבר הוכיחו תוס' ביבמות דף ס"ח ד"ה רישא כתבו ומיהו לכהונה ניחא דלא אזלינן בתר חזקה. אך אכתי קשה מה קשיא לשיטתם דא"כ שיהי' ספק דמציאות יקשה היכי תנן וכן לקדושין הא לגבי קדושין למה תהי' ספק מקודשת ואסורה לעלמא נעמידה בחזקת פנוי' ותהא ודאי אינה מקודשת. ואין לומר דכמו שמודו תוס' דלענין כהונה לא אזלינן בתר חזקה מפני מעלת יחוס כהונה. ה"ה דמפני מ"י () ישראל בחשש ממזרות נמי מודו דלא אזלינן בתר חזקה. ולשונם ביבמות

ומיהו לכהונה לאו דוקא. זה אינו דא"כ אין פי' לדבריהם בקדושין דף ע"ט ד"ה קידשה דשמואל מודה בקידשה אבי' לבד שאין חוששין מפני חזקת פנוי'. הא מפני מעלת יחוס לא אזלינן בתר חזקה. [ושם נמי מבואר ברש"י ד"ה חדא לריעותא דלא כפ"י שם אלא דביומא דמשלם שית אין כאן לא חזקת נערות ולא חזקת בוגרת אלא דשם לשיטתיי' אזלי נמי] וממ"נ או דבריהם בקדושין לא אזיל שפיר או דלא מקשו בגיטין הנ"ל. ועיין במה שכתבתי בחידושי קדושין דף ע"ט בתוס' ד"ה קידשה אבי' ושפיר. ודוק: